ČZS PRAHA
HORTIKLUB
specializovaná ZO

ZPRAVODAJ

č. 164

Přejeme klid, pohodu a pevné zdraví do zbytku roku 2026

listopad 2026

Vychází 2x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
Ing. Daniela Velebová (danivel@email.cz)

Kresby: Marie Tvrdková
Techn. zpracovala: Marcela Braunová
Tisk: fa Papilion
Internet: www.zahradkari.cz/szo/hortiklub

Milí věrní hortiklubáci nedávno mi padlo do oka toto, cituji:

Když Karel Čapek ve svém Zahradníkově roku napsal „člověk zahradník vzniká nikoli semenem, výhonkem, cibulí nebo roubem, nýbrž zkušeností, okolím a přírodními zákony“ vystihl tím podstatu nás všech, kteří jsme propadli kouzlu hlíny za nehty. Zahradničení totiž není pouhým koníčkem či kratochvílí. Je to svébytný způsob, jakým rozmlouváme se světem, jakým vyjadřujeme svou trpělivost a jakým se učíme naslouchat rytmu přírody, který v dnešní uspěchané době tak často zaniká.

Za nás bych ještě dodala, že je to i fenomén, který sbližuje rozmanité povahy i profese, a přitom nechává prostor k rozvinutí individuality jednoho každého z nás. Potřeba být spolu a sdílet své zkušenosti, nevzdat tu jedinečnou možnost vzájemné sounáležitosti nám, a především vedení klubu, dala sílu i za nelehkých okolností organizačních, hospodářských, ale i zdravotních najít nové prostory pro setkávání a pokračovat v těch aktivitách, jež se léty existence Hortiklubu staly samozřejmostí.

Ano, léto bylo horké, leckdy se zdálo, že příroda ani ten nápor veder nepřežije, ale opět tu máme v odolných rostlinách důkaz, jak si nejen zahrada poradí. A tak se s prvními příznivými teplotami a dlouho očekávanou vláhou, alespoň ranní rosou, když dešťů bylo poskrovnu, znovu zazelenal trávník, stromy i keře pookřály, růže pyšně vystavily svou nádheru stejně jako podzimní hvězdnice, václavky a pochopitelně jiřiny. Rozevláté traviny a nově i jemné svíčkovce odlehčily pohled do okrasné zahrady a na trvalková rabata v parkových úpravách měst a obcí. A je stále čemu se učit, jak co a kdy zkombinovat, jak vyzrát na rozmary přírody.

A tak si vezměme následující příklad nezdolnosti. Po zmrtvujícím suchu na svěžím trávníku v koutě vykvetly fialky. I my s nastupujícím podzimem ožijeme na společných setkáváních a bude nám dobře.

Na všechny se na nové adrese těší vedení Hortiklubu a Vladislava Neterdová

Rostlina roku 2026

Hořce a hořečky – vzácné poklady našich lučin a luk

Hořce a hořečky patří mezi nejvzácnější luční rostliny naší květeny. Jejich křehká krása souvisí s úbytkem tradičně obhospodařovaných luk a pastvin, kde dříve hojně rostly. V České republice se vyskytuje několik původních druhů hořců a hořečků.

Mezi nejohroženější patří **hořeček mnohotvarý pravý** a **hořeček drsný Sturmův**, které přežívají jen na několika lokalitách. Pro tyto druhy připravila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) speciální ochranné programy, zahrnující péči o stanoviště: pravidelné kosení, řízenou pastvu, odstraňování náletových dřevin a stařiny. Dále se rostliny pěstují ve speciálních podmínkách v Botanické zahradě hl. m. Prahy, kde nové kultury slouží jako zdroj semen pro návrat rostliny do přírody.

V rámci aktivit „Rostlina roku“ se konaly putovní výstavy, odborné konference a naučné vycházky. Ve spolupráci s Muzeem Českého lesa a Muzeem Cheb se uskutečnily vycházky za hořci hořepníky do podhůří Českého lesa – z Cebivi do Ošelína. Kdybychom se chtěli za hořci vydat, kde máme největší šanci? Různé druhy našich hořců a hořečků obývají různé biotopy. Např.

hořec hořepník můžeme najít na vlhkých loukách, hořce tolitovité jsou zase typicky vysokohorským druhem a hořce brvité preferují místa sušší. Např. na jihu Čech můžeme najít zejména hořce brvité i hořce hořepníky, na pastvinách nejčastěji hořečky.

Letošní rok **2026 byl vyhlášen Rokem hořců**. Snažíme se tím upozornit zejména na tuto nenápadnou skupinu hlavně proto, že patří k symbolům druhově bohaté a šetrně obhospodařované krajiny. Bylo by škoda, aby z naší krajiny špatným hospodařením zcela vymizely. Neohrožují je jen nevhodně obhospodařené lokality, ale také člověk. Jsou bohužel mezi námi i tací, kteří z přírody odnášejí vzácné rostliny do svých zahrádek, nešetrně je vytrhávají a obvykle jim stejně nedokážou připravit vhodné prostředí. Dříve se na jejich vyhynutí podíleli také různí kořenáři a léčitelé, kteří tyto rostliny sbírali na tinktury a likéry. V současnosti se především díky záchranným programům a šetrným zásahům ochranářů daří jejich populace udržet a někde i navýšit.

Hořce a hořečky jsou rostliny svojí nádhernou modrou až modrofialovou barvou velmi atraktivní, existují také žluté a vzácně i bílé.

Modrásek hořcový

Život modráska hořcového je úzce spjat s hořcem hořepníkem. Samice motýla naklade vajíčka na jeho poupata. Po vylíhnutí se housenky živí vyvíjejícími se semeny uvnitř květů. Poté rostlinu opustí a padají k zemi. Tam začíná jejich druhá, ještě neobvyklejší část jejich života. Housenka vylučuje chemické látky a při tom vydává zvuky, které oklamou mravenčí dělnice. Ty je odnesou do svých hnízd a pečují o ně jako o své larvy. Tady larvy modráska přezimují, zakuklí se, a tím dokončí své poslední stadium vývoje. Teprve další léto se motýl vylíhne a rychle mraveniště opouští. K úspěšnému vývoji modráska proto nestačí jen přítomnost hořce, ale i vhodný druh mravenců a v neposlední řadě samozřejmě vhodně obhospodařované louky.

Hořec hořepník (*Gentiana pneumonathe*) je druh hořce s lodyhou vysokou až 60 cm a tmavomodrým květem. Lodyh bývá na rostlině několik, květenství je nevětvené, chudokvěté. Prašníky jsou spojené v trubičku. Vhodným stanovištěm jsou vlhké louky, okraje rašelinišť a spásané louky až do 1200 m n.m. V našich středoevropských lokalitách kvete přibližně od konce června do začátku září.

Podle „Černého i Červeného seznamu cévnatých rostlin ČR“ patří mezi rostliny silně ohrožené

KLUBOVÝ ŽIVOT

Program přednášek kurzu KRÁSNÁ ZAHRADA

První přednáška se bude konat **21. 11. 2026** v **objektu Stanice přírodovědců DDM HMP, Drtinova 1a, Praha 5–Smíchov**. Sejdeme se v 10 hodin (je zbytečné jezdit dřív, nebude otevřeno). Přednáška bude od cca 11 hodin. S rostlinstvem a květenou Portugalska nás seznámí RNDr. Vladimíra Loydová.

Dopravní spojení: Nejjednodušší je to trolejbusem č. 53 z Karlova náměstí (konečná), zastávka je na rohu s Resslovou ulicí, naproti zastávce tramvaje Karlovo náměstí směrem do centra. V sobotu jsou intervaly 15 min, ten asi nejvhodnější jede v 9:46 h. Vystoupíte ve stanici Kobrova v Holečkově ulici. Po přechodu přejdete na druhou stranu a otevřenými vraty mezi budovou a zdí rovně dolů, projdete zelenými vrátky a jste před vchodem do budovy. Od

stanice je to asi 80 metrů. Budeme se snažit, aby u stanice někdo byl a navigoval.

Další přednáška by měla být 12. 12. 2026. Místo a téma upřesníme později. Vzhledem k nepřijatelným finančním podmínkám v Benátské hledáme nové prostory, které by nám nejlépe vyhovovaly.

Jubilea

V druhé polovině roku 2026 se kulatých jubileí dožívají

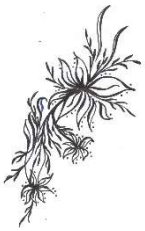

Staňková Marie
Hlaváčková Jitka
Hrušinová Irena
Šojdrová Věra

Vedení Hortiklubu oslavenkyním přeje vše nejlepší a hodně štěstí a zdraví do dalších let.

ARANŽOVÁNÍ

Milé kolegyně,

jak jsem vám v minulém mailu psala, sejdeme se

24.11. 2026 v 16 hodin opět v Rokycanově 15, na ČZS.

V příloze vám posílám obrázek vzoru pro naše tvoření.

Budete potřebovat zajít do obchodu a koupit si jogurt Pierot. Jeho miska je základ svícnu. Dál už jenom tavnou pistoli s náhradní lepicí tyčinkou a přírodniny: poloviny vlašských ořechů – raději menších, malé borové, modřínové i jiné šištičky, žaludy i čepičky, bukvice s odstřihanými stopkami... A svíčku o průměru cca 5 cm. A pak s sebou chuť tvořit.

Já dodám rezavé kuličky na oživení a maličké žaludy na zakrytí mezer. Budete-li mít možnost, přineste si je také.

Těším se na viděnou.

Majka Tvrdková

Zimní aranžování

Pro následující zimní období jsem vybrala zajímavosti z knihy

ČTVERO ROČNÍCH OBDOBÍ SE SUŠENÝMI KVĚTINAMI
– kompletní průvodce sběrem, sušením a aranžováním

autorů JENNY RAWORTH a SUSAN BERRY.

Přestože zima může ze zahrady těžit jen skrovně, naskýtá se v ní spousta stálezelených listnáčů a jehličnanů (zimostráz, túje, cesmína). A když si nasbíráte šišky různých tvarů, máte základ materiálu pro zimní dekoraci. Vhodné je pak doplnění různými ořechy, žaludy, lišejníky, mechy a třeba i ovocem. Suché plody je možné umístit jednotlivě nebo navlečené do hroznů či šňůr. Použité svazky levandule je možné nahradit dostupnou zelení.

V uvedeném materiálu pak obzvlášť vyniknou silné bílé svíčky.

Pro posílení vánoční atmosféry jsem z knihy vybrala aranžmá ve staré dortové formě.

Postup výroby, možnosti dostupného materiálu a technické návody pro práci s hlíněnými květináčky, šiškami i kaštany jsou přiložené ve vyobrazení.

Za sebe vám přeji úspěch osobitého přístupu.

Majka Tvrdková

Mech rašeliník
(Sphagnum)
Lišejník dutohlávka
(barvený nazeleno)
(Cladonia)
Svíčka
Levandule
(Lavandula angustifolia
'Hidecote')
Velká borovicová šiška
(Pinus)
Hliněný květináček
Lískové
oříšky
Pomeranč
Umělé třešně
Mandarinky
Vraneček
(Retinospora)
Sušené
pomerančové plátky
Granátové jablko

Drátkování svíček

Na malé vánoční svíčky běžně dostanete držáčky s klipsami, ale tyto masivní musíte upevnit do oazis jednotlivě.

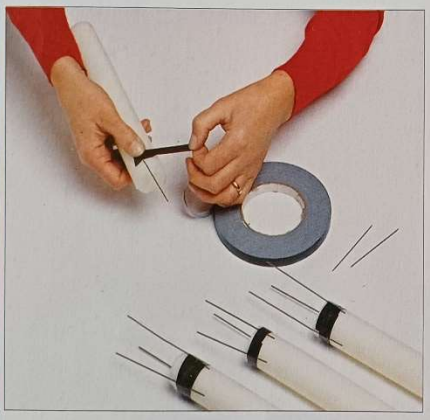

1 *Pro každou svíčku si připravte tři drátky 10 cm dlouhé. Přiložte první drátek a připevněte ovinutím lepicí páskou.*

2 *Stejným způsobem připevněte i další dva drátky a dbejte, aby všechny dobře držely. Budete potřebovat 4 svíčky.*

Pracovní postup

1 *Formu vyplňte čtvercovým blokem oazis, který po stranách upevněte rašeliníkem. Naboru doprostřed drátěnou sponou připevněte blok oazis poloviční velikosti.*

2 *Do spodní základny (v rozích) napevno zasaďte svíčky opatřené drátky.*

3 *Základnu svíček obalte rašeliníkem, aby dobře zakrývал oazis.*

4 Nadrátkujte borovicové šišky (viz str. 121) a zapíchejte je doprostřed, do oázis mezi svíčkami.

5 8 malých svazečků levandule ovińte drátkem těsně pod květy, volný konec drátku ponechte dostatečně dlouhý. Stonky dole zarovnejte. Ve dvojicích křížem po 4 stranách zasaďte do spodní základny.

6 Mezi svíčkami a levandulí vyplňte 3 velkými pomeranči a nadrátkovanými květináří (viz str. 121). Podle potřeby upevněte rašelinkem.

7 Doplňte mandarinkami (možno i drátkovanými – viz str. 122), granátovými jablky a vranečkem do lehce kuželovitého tvaru. Podle potřeby upevněte rašelinkem.

8 Pomerančovými vějířky zakryjte drátky levandulových kytiček a vyplňte prostor mezi šiškami. Ozdobte snítkami s umělými třešněmi.

9 Květináčky částečně vyplňte lilejnikem a přizdobte liškovými ořížky. Nežádoucí „díry" vyplňte vranečkem.

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Zájezd jižní Čechy 7. 6. 2025

Den otevřených zahrad

Milí členové Hortiklubu a jejich příznivci, jistě si rádi se mnou zpětně zavzpomínáte na další zdařilou akci zájezdové sekce, kam jinam než do jižních Čech a do Třeboně. Lákadel v Den otevřených zahrad je tam vskutku plno, a navíc nás čekalo i město Třeboň a prohlídka zámku. Plni očekávání jsme brzy ráno nastoupili do autobusu a pevně doufali, že deštivé počasí a zatažená obloha přeci jen nebudou komplikovat náročný program pod širým nebem. A i když se tomu tak nestalo, s odstupem vidím, že zahradní skvosty i

historické město a jihočeská krajina nic neztratily na své přitažlivosti a kouzlu. Abych byla spravedlivá, musím ještě zmínit, jak nakažlivý byl osobní elán našich průvodců zahradami, ale i zámkem a jejich láska ke všemu, čím nás provázeli a s čím nás seznamovali.

První zastávka byla v trvalkovém zahradnictví Herba Grata. Velmi rozsáhlý a vysoce profesionálně vedený areál však nic neztratil na jisté osobitost, kde komerční úspěch nepokazil příjemný dojem z komentované prohlídky vstupní části upravené jak pro poučení ohledně trvalkových výsadeb v různých růstových patrech pod ozdobnými keři, tak i pro relaxaci. Tu umocňoval oválný půdorys pozemku s asymetricky položeným jezírkem. Intimitu prostoru vytvářely právě kombinace trvalek, bylin, keřů s různou dobou kvetení a vzrostlých listnáčů. Nebylo věru poté snadné odolat nákupu alespoň nějaké té „drobnosti“ (alespoň tu šalvěj nebo raději tu jejich pivoňku!) právě pro ten náš koutek doma.

Déšť” sice polevil, ale poledne se blížilo a s ním i prohlídka zámku v Třeboni. O jeho historii, majitelích a bohatém vybavení interiéru, včetně klenutých prostor alchymistů, prostřených tabulích v jídelně i o osudu Bílé paní Perchty sugestivně vyprávěla drobná paní původkyně. Rybník Svět a historické části města nás téměř vtáhly do dobové atmosféry slávy a rozkvětu pánů z Rožumberku.

Do malé soukromé relaxační zahrady na okraji městečka Borovany u Chloubů jsme se vyloženě těšili. Zahrada se pyšní hned několika vzrostlými stromy, jako – ořešák, Zelkova serrata, platan 'Alphens Globe' – 30 let, a tisovec dvouřadý – také 30 let starý. Na poměrně malé ploše nás vítaly jak lahůdky zahrad ozdobných, tak užitkových uspořádané ve třech samostatných částech, které jsou charakterově zcela odlišné. První tvoří Relaxační zahrada, druhá je Lesní zahrada – prostor pod listnatým stromem bez trávníku. Třetí je Užitková zahrada s trvalkovými záhony.

Hned u vstupní branky nad nadýchanými „taburetkami“ host rozpínal do široka svou náruč kvetoucí dřín – *Cornus kousa* var. *chinensis*, obsypaný bílými „květy“. Prostoru vévodil vzrostlý ořešák s podsadbou hortenzií a trvalek. Dále růže, komule atd. V milých zákoutích u odpočívadla a pod oknem se na nás usmívaly drobné keramické zahradní plastiky, keramická srdíčka, milí človíčci, ale vůbec ne trpaslíci!

Dále jsme obdivovali třeba hortenzie latnaté z řady Living v několika odrůdách (zejména Living Pink and Rose, Living Infinity, Living Little Love), krásné kaliny řásnaté (*Viburnum plicatum*) pár asijských javorů, okrasné jabloně, cesmíny, magnólie, vícekmenné břízy i další lahůdky pro nadšence. Nelze pominout ani bonsaje!

V lesní zahradě by jistě za slunného počasí přišel vhod stín vzrostlé – Zelkovay serrata. Ideální místo na posezení a odpočinek.

Užitkovou zahradu lemovaly záhony s jeřáby, okrasnou jabloní a tisovcem v rohu zahrady. Kosterní rostliny doplňují trvalky a v jarním období cibuloviny. Obzvláště nás zaujaly neobvykle zbarvené máky. Všechny rostliny byly pečlivě vybrány, aby byly atraktivní a prospěšné pro volně žijící živočichy. Vyvýšené užitkové záhony jsou určeny pro úrodu drobného ovoce (zejména kanadských borůvek, např. Elisabeth, Nelson, Chandler) a zeleniny. Mnozí z nás velmi pozorně vyslechli zejména informace o pěstování borůvek a několik zakoupených rostlin mělo již tuto sezónu svou premiéru v novém domově.

Do venkovské zahrady Višňová manželů Kolkových jsme jeli téměř jako domů. Však nás navzdory chladu a dešti čekalo vřelé uvítání s teplým čajem, či kávou a jedinečnými koláči. Důvěrně známé zápraží a citlivě sesazené rostliny, včetně nakvétajících růží jen dokládaly, že tady vše má své zabydlené místo a k radosti majitelů i návštěvníků nabízí stále jinou a zajímavou podívanou. Usedlost Kolkových a jejich zahrada jsou ale též dokladem toho, že zahradník sotvakdy složí ruce do klína. I tady se kácelo, upravovalo a dosazovalo samozřejmě s kultovní růži sivou a novými chloubami jako je růže Westerland a stinný příkop u dělící hranice pozemku s vlhkomilnými rostlinami, jako kostival, lopuch a bezinkami a šípovou růží. Trocha divočiny je vítána ptáky i jinými živočichy. Ti tu mají též své místo.

A tak si na závěr zopakujme historii zrodu a vývoj tohoto úchvatného místa, jak jej prezentují sami Kolkovi:

Zahrada u vesnického stavení v jižních Čechách začala znovu vznikat v roce 2004. Cílem bylo vybudovat harmonický komplex domu a zahrady – tradičně rozdělené na předzahrádku, dvůr a záhumenní zahradu. Předzahrádka je založena jako tradiční venkovská (oplocená plaňkovými plotem, s ovocným stromem a kvetoucími trvalkami). Trojúhelníkový dvůr stavení je zatravněný. Trávník lemují trvalkové záhony, kamenná zápraží a zídky. Ve dvoře je nově založená malá štěpnice. V záhumenní zahradě za stavením byl založen malý sad z vysokokmenných jabloní starých odrůd. Nacházejí se zde i vyvýšené zeleninové záhony. Boční část zahrady je od sousední parcely oddělena volně rostoucím živým plotem z různých domácích i okrasných keřů (kaliny, svídy, dříny, šeříky, pustoryly, tavoly, tavolníky apod.). Na zahradu navazuje louka s prosekávanými cestami.

Pokud vás tento příspěvek naladil na příští výpravu za odborníky na slovo vzatými a za krásami, které nám výsledek zahradničení a kontakt s přírodou přinášejí, pak vás srdečně zveme na další podobný výlet.

Vladislava Neterdová

Výlet Hortiklubu do severozápadních Čech

Dne 20. 6. 2026 jsme vyrazili na výlet do severozápadní části naší republiky. Čekal nás bohatý program. Nejprve byla na pořadu dne návštěva teplické botanické zahrady. Další zastávka vyměnila botaniku za střípky historie – navštívili jsme zámek Duchcov, kde jsme se seznámili s jeho slavným obyvatelem, s dobrodruhem a světoběžníkem Giacomo Casanovou. Slunce hřálo čím dál víc a my se klimatizovaným autobusem přesunuli do dalšího zastavení. Byla to voňavá a prosluněná levandulová zahrada Anette v obci Klapý. Pak už nás čekal poslední bod programu – Bambusové centrum Kastner v Třebízi u Slaného.

Botanická zahrada v Teplicích nás překvapila jak rozlohou, tak obrovskými skleníky a příjemným vybavením pro návštěvníky poblíž vstupu. Její celková rozloha je téměř 3 ha. Z toho polovina je věnována venkovní expozici. Výstavní skleníky stojí na ploše 2700 m čtverečných.

Naše výletní skupina byla rozdělena na dvě části a s průvodci prošla postupně zahradou – jak skleníky, tak venkovní expozicí. Bylo se na co dívat, bylo co poslouchat, protože výklad byl doplňován různými zajímavostmi nejen z říše rostlinné, ale i živočišné.

Jednotlivé typy skleníků na sebe navazovaly. Jsou rozděleny na xérický (sukulentní), tropický, subtropický a skalničkový. Nacházejí se tu rostliny ze

všech možných částí zeměkoule. Například v xérickém skleníku je k vidění akácie rohatá, žijící v symbióze s mravenci. V tropickém skleníku si na své přišli ti, kteří si rádi bystří mozek různými hrátkami souvisícími s jeho trénováním. Je tu totiž vysazen Křížovkářský záhon. Jsou v něm rostliny známé z křížovek jako třeba hřebíčkovec, anona, kávovník, pepřovník, kolovník (*Cola acuminata*). V subtropickém skleníku je kromě ukázky vzniku hnědého uhlí na Teplicku pěstován i nejstarší cykas v České republice. Jednotlivé zeměpisné oblasti byly doplněny i několika akvárii s rybami žijícími ve vodách kolem Austrálie a Jižní Ameriky.

Zaměstnanci teplické botanické zahrady se zúčastnili několika expedic do ekoregionu na západním pobřeží Chile. Je to rozsáhlá oblast táhnoucí se podél pobřeží Pacifiku. Na východě je ohraničena pohořím Andy, které dosahující výšky přes 4000 m. n. m. Na severu začíná poušť Atacama, pak prochází středomořským klimatem centrálního Chile, dále chladným valdiviánským temporátním deštným lesem a dosahuje až k chladné Patagonii. Oblasti se liší i množstvím dešťových srážek.

Teplická botanická zahrada si zvolila flóru Chile jako hlavní geografické zaměření svých národních sbírek pro jejich rozsáhlost a výjimečnost. Díky expedicím do Chile (2010–2015) došlo k rozšíření sbírek ve venkovní expozici i ve sklenících. Jedná se téměř o 600 druhů rostlin z Chile. Její sbírka chilské flóry je unikátní. Je to největší kolekce živých chilských rostlin v Evropě. Rostliny jsou umístěny v subtropickém a skalničkovém skleníku a také ve venkovní expozici.

Valdiviánský temporátní deštný les je na seznamu nejcennějších biotopů Global 200. Pojmenován je podle chilského města Valdivia. V této oblasti je několik národních parků a přírodních rezervací. Les se v době rozpadu prakontinentu Gondwana stal útočištěm antarktické flóry. Region je výjimečný tím, že se jedná o jeden z mála mírných deštných lesů na světě. Je izolován od ostatních lesních masivů pouští Atacama na severu a pohořím Andy na východě. Je pro něj charakteristické chladné oceánské podnebí, mírné zimy a vysoké množství srážek, často až 6000 mm/rok. Díky jeho izolaci se zde vyskytuje obrovský počet endemitů. Mezi ně patří např. blahovičník chilský, fitzroya cypřišovitá, gunera, fuchsie magellanská. Lesy jsou charakteristické hustým podrostem bambusů a kapradin. Jsou zde jehličnany a širokolisté i stálezelené dřeviny.

Také venkovní expozice je osazena rostlinami a dřevinami z různých částí světa. Je jich tu nepřeberné množství. Vzrostlé stromy (např. kvetoucí liliovník tulipánokvětý, obrovská jedle stejnobarvá, dva sekvojovce obrovské, nahovětvec kanadský) se tu střídají s keři a kvetoucími záhony. Nechybí ani

osázené skalky, záhony s trvalkami, vodní rostliny. Jsou tu i léčivky či jedovaté exempláře. K vidění je tu zátiší s ptačí budkou, hmyzí domek, meditační prostor. Každý si tu může najít oblasti, které ho zajímají a inspirují anebo se jen tak potěšit z krásného prostředí.

Vznik botanické zahrady sahá až do 19. století. Roku 1896 odkoupilo město Teplice pozemky mezi dnešními Janáčkovými sady a Píseckým vrchem. Ve městě se totiž utěšeně rozvíjela lázeňská činnost a město potřebovalo zásobní zahradu pro květinovou výzdobu jak městských parků, tak lázeňských domů. Dochované stavební plány budov a skleníků pocházejí až z roku 1904. Je možné, že významnou roli při založení městského zahradnictví sehrál toskánský šlechtický rod Clary-Aldringen, který na severu Čech vlastnil mnoho pozemků již od konce třicetileté války. Teplice byly jeho hlavním sídlem a členové rodu se zasloužili na tomto území o rozvoj krajiny a lázeňství.

Skleníky sloužily k pěstování řezaných květin a k zazimování palem. Až roku 1971 prošly rekonstrukcí a celá zahrada, už jako botanická, byla otevřena pro veřejnost roku 1975. V té době tu bylo pěstováno kolem 2000 druhů rostlin. Dnes je jich kolem 20 000, z toho 10 % je na červeném seznamu ohrožených druhů.

Areál prošel v letech 2002 až 2006 rekonstrukcí. Roku 2007 se otevřely nové skleníky, více se rozvíjela i venkovní expozice a informační systém. Zatím poslední novinkou je skalničkový skleník otevřený od roku 2021.

Duchcovský zámek nás uvítal horkým sluncem, a tak jsme rádi vyčkali ve stínu a chladu vstupních prostor zámku na začátek exkurze, která nás měla zavést do prostor, kde v letech 1785–1798 žil Giacomo Casanova.

Casanova zde bydlel v jižním zámeckém křídle, kterému se říkalo „biliárové“. Opravdu tam je i dnes velká místnost s biliárem a vybavením pro tuto hru, včetně zajímavého osvětlení hrací plochy a s barokní výmalbou stěn. Casanova zde měl k dispozici dvě místnosti – pracovnu a ložnici. Další místnosti tohoto křídla sloužily k ubytování vyšších zámeckých služebníků. Část je dnes upravena jako knihovna, z níž vede tajný vchod do knihovníkovy pracovny. Bylo působivé, když se náhle odsunula část polic i s knihami a my viděli uvnitř sedět staršího muže, píšícího své dílo.

Casanova zde na závěr svého bouřlivého života strávil svých posledních 13 let. Asi si představoval zdejší pobyt trochu jinak. Byl sice finančně i hmotně zabezpečen, ale pro svou bouřlivou povahu měl problémy se zámeckým služebnictvem. Ani s hrabětem moc dobře nevycházel. Svým způsobem mu tu ztrpčoval život.

Hrabě Josef Karel Emanuel z Valdštejna (1755–1814) pořádal na Duchcově mnoho slavností a divadelních představení. Zval sem k pobytu významné osobnosti kulturního života. Casanova žil od roku 1783 ve Vídni, kde byl sekretářem benátského velvyslance. Tam se také s hrabětem setkal a dostal od něho nabídku stát se knihovníkem na duchcovském zámku. Casanova nabídku přijal. Zdejší pobyt věnoval hlavně literární činnosti. Byl kromě jiného dobře jazykově vybaven. Kromě latiny, řečtiny a jeho rodné italštiny mluvil dobře francouzsky a německy. Svá díla psal z velké části francouzsky. V té době to byl dorozumívací jazyk vyšších vrstev Evropy. Giacomo na Duchcově sepsal řadu filosofických pojednání, hospodářských rozpočtů, ale i utopický román, divadelní hry a knihu o jeho útěku z proslulého benátského vězení v dóžecím paláci. Nejznámější je však dvanáctidílný cyklus Historie mého života psaný francouzsky. Popisuje v něm svůj život od nejútlejšího dětství. Události jeho dospělého života pak popisuje až do věku 50 let. Líčí v něm své profese, vstup mezi vysokou šlechtu, milostné záležitosti vážné i nevážné. Píše o svém putování po Evropě, z části dobrovolné, z části na útěku. Procestoval celou Itálii, žil několikrát ve Francii, kde pracoval i pro krále Ludvíka XV., žil v Holandsku, Švýcarsku, Londýně, Polsku, Německu i Rusku. Dokázal se díky svému osobnímu kouzlu a rozsáhlým encyklopedickým znalostem dostat do nejvyšších kruhů společnosti.

Duchcov občas opouštěl a odjížděl do Výmaru, Drážďan a Prahy. Zemřel 4. 6. 1798 a byl pohřben na zdejším hřbitově u kaple svaté Barbory. Hrob se časem ztratil, hřbitov byl zrušen a dnes je kolem kaple park. Casanovu připomíná jen tabulka s jeho jménem a daty života, která je umístěna na stěně kaple.

Levandulová zahrada – člověk si ji spojí s vůní a sluncem. Tato voňavá bylina, spíše polokeř, k nám přišla ze Středomoří. Staří Římané si levandulový olej sebou brali při svých vojenských vpádech, protože byl nezbytnou součástí lázeňských koupelí. Právě od nich pochází její název, protože latinsky se mýt řekne lavare.

Od začátku 21. století u nás vznikly ve větším počtu levandulové zahrady. Jednou z nich je i levandulová zahrada Anette v obci Klapý na Litoměřicku. Byla vytvořena na pozemku původní domácí zahrady, kdysi ležící na okraji obce. Prarodiče současné majitelky ji využívali k pěstování zeleniny, ovoce, květin, k chovu drobných domácích zvířat. Dnes už neleží na konci obce. Vesnice byla třikrát během asi 30 let postižena závalem kamení a hlíny, který se zřítil z kopce Házmburk, pod kterým vesnice ležela. Postupně byla zničena či silně poškozena více než polovina domů a nová výstavba, která je

nahradila, se posunula i za tuto zahradu. Asi před 20 lety se současná majitelka, přestože na pozemku není zdroj vody, rozhodla pěstovat zde levandule a vytvořila tu příjemné místo, kde se lidé mohou kochat nejen levandulí, ale i její kombinací s jinými květinami. Není to jen „pouhé“ zahradnictví. Je tu vybudováno kryté místo pro občerstvení, možnost nákupu levandulových výrobků (čaje, kosmetika, sirupy, marmelády, dárkové předměty), ukázka přírodního sušení bylinek v patrovém válci krytém síťkou proti vnikání hmyzu. Samotná zahrada je protkána úzkými pěšinkami a doplněna zákoutími s lavičkami, altánem, malými převýšeními se skrytými místy. Informační cedulky o levandulích jsou rozmístěny mezi záhony.

Když jsme se blížili k zahradě, domluvila jsem se se svými kamarádkami, že pro úmorné vedro, které se stupňovalo, necháme ze začátku zahradu nepovšimnutou, jako první si zajdeme na kávu a pak se uvidí. Záhy jsme zjistili, že tento úžasný nápad měl celý autobus a všichni jsme stáli (naštěstí ve stínu) před výdejem kávy, čaje, koláčků i zmrzliny. Paní majitelka nás nechala vydechnout a když už jsme všichni usedli a relaxovali, seznámila nás s historií zahrady i se záměrem pěstovat levandule. Právě teplá krajina, sucho, ale zároveň úrodná půda ji vedly k rozhodnutí zkusit pěstování levandule.

Pěstuje 16 odrůd v počtu asi 600 kusů rostlin. Mezi hlavní odrůdy tu patří levandule lékařská neboli úzkolistá. Pochází spíše z východního Středomoří. Obsahuje asi 1 % silic. Tlumí stres a deprese, úzkost, nespavost. Také snižuje krevní tlak a podporují trávení. Její olejové esence léčí popáleniny a hmyzí štípance. Působí lépe vnitřně formou čajů. Pěstuje tu i vzrůstem mohutnější levanduli širokolistou. Pozná se i podle toho, že květní stonek je rozvětvený na tři větve, kdežto levandule lékařská má jen jeden. Obsahuje až 3 % silic s převahou kafru, takže lépe působí zevně na uvolnění svalů a ztuhlých kloubů, ulevuje od bolesti. Pochází ze západního Středomoří, hlavně ze středního Portugalska, jižní Francie a ze severu Itálie.

Poté už odpočinutí i nasycení jsme se rozešli po zahradě. Převažují tu levandule, ale je tu mnoho dalších květin, které tu levandulovou vůni a jemnou barvu doplňují jinými barvami a jiným růstem. Nechybí ani větší keře a stromy, umístěné porůznu mezi záhony. Je to opravdu krásné místo. Když jsme odcházeli k autobusu, tyčil se nad námi hrozivě vrch Házmburk se zříceninou hradu na svém vršku.

Bambusové centrum Kastner – V Třebízi u Slaného vybudovala rodina pana Kastnera na ploše 4200 m čtverečných zahradnictví zaměřené na japonské výpěstky – bonsaje, tvarované borovice, japonské dřevité pivoňky a kdoulovce. Samozřejmě tu je velký výběr dalších dřevin, růží, vřesovištních rostlin, travin, trvalek i vlhkomilných rostlin. Vše bylo nabízené v dokonalé kondici i přes velké vedro, které se to odpoledne stupňovalo. V kryté velké hale bylo na výběr mnoho zahradnického náčiní, japonských misek a samozřejmě hnojiva a substráty.

Toto návštěvou končil náš celodenní výlet. Byl opravdu pestrý. V loňském roce nám téměř celý propršel, letos jsme se pro změnu „pekli“. Počasí si s námi zahrává čím dál víc. Přesto to byl velmi krásný den a děkujeme paní Jarmile Melicharové za jeho uskutečnění.

Mariana Balážová

Recept na středověký PUMPRNIKL

Jedná se o vánoční cukroví chutí podobné perníkům

Suroviny: 200 g hladké mouky
250 g moučkového cukru
2 polévkové lžíce medu
2 polévkové lžíce mléka

1 polévková lžíce kakaa
1 polévková lžíce rumu
1 vejce
1/2 prášku do pečiva
1/2 kávové lžičky mleté skořice
4 roztlučené hřebíčky
1/2 kávové lžičky nového koření/spíš míň/
1 vejce na potření

***Postup**:* Med rozehřejeme v mléce. Smícháme všechny ingredience, přidáme rozehřátý med a zpracujeme tužší těsto (přibližně jako na perníčky). Koření lze nahradit kořením do perníku. Těsto necháme 24 hodin odpočinout překryté fólií. Vyválíme plát o tloušťce cca 8 mm a rádýlkem nakrájíme na delší pruhy široké cca 10 cm.

Pruhy těsta potřeme uprostřed povidly a na ně naklademe poloviny vlašských ořechů. Pak přehneme polovinu těsta na ořechy, vrchní stranu potřeme vejcem a přiklopíme druhou polovinou těsta a pečlivě přitiskneme. Podobně jako štrůdl. Zabalené válečky položíme na plech vyložený pečícím papírem – určitě dál od sebe, protože pečením těsto nabyde. Válečky potřeme vajíčkem.

Pečeme ve středně vyhřáté troubě cca 30 minut.

Po vychladnutí nakrájíme potřebné množství na tenké (cca 1 cm) plátky těsně před podáváním.

Uložení: Vychladlé válečky zabalíme do svačinového papíru a alobalu a uložíme v igelitovém sáčku do lednice. Krájíme vždy před podáváním. Vydrží i do února, pokud nepřijde k chuti někomu dřív.

Pro Zpravodaj zpracovala Majka Tvrdková

Projekt je realizován s finanční podporou MZE ČR.
Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátit, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuálně i doplnit.
Uzávěrka Zpravodaje č. 165 je 30. 12. 2026.